

РОЗДІЛ 4

МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ МИСТЕЦЬКИХ ДИСЦИПЛІН

УДК 316.62:[331.5: 78.071.4]

Бойчук І.І.

САМОПРЕЗЕНТАЦІЯ ЯК КРОК ДО УСПІШНОГО ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

У статті розкрито сутність поняття „самопрезентація”, визначено та проаналізовано психологічні особливості самопрезентації майбутніх фахівців музичного мистецтва. Досліджено передумови і чинники, що сприяють або перешкоджають успішному працевлаштуванню молоді.

На основі експериментального дослідження з’ясовано чому люди займаються самопрезентацією, чи всім в однаковій мірі властиве прагнення до самопрезентації, які стратегії і техніки використовуються у процесі самопрезентації.

Ключові слова: самопрезентація, співбесіда, резюме, імідж, працевлаштування, ринок праці, творчі здібності.

Сьогоднішній ринок праці є насиченим і високо конкурентним, тому випускнику вищого навчального закладу необхідні навички і вміння для ефективного пошуку роботи. Таким інструментом активного пошуку роботи є самопрезентація – вміння подати себе в різних ситуаціях, створити неповторний образ.

Дослідження такого феномену як „самопрезентація” представлено іменами Р. Аккіна та А. Шютця, які розглядали самопрезентацію як „поведінкову реалізацію мотивації досягнення або уникнення невдач”. Американські дослідники Дж.Тедеші і М. Ріеш визначили стратегії самопрезентації, а Е. Гоффман розглянув самопрезентацію як „театральний акт”.

Опираючись на науковий доробок відомих учених, які досліджували методи пошуку роботи: Э.Ф. Зеер., А.Б. Яценко, Д.А. Дмитрук, В.С. Васильченко, О.М. Балакірева та інші, зауважимо, що особливості самопрезентації пошукувачів мистецьких спеціальностей не були предметом наукових досліджень.

Беручи до уваги викладене вище, у цій статті ставимо за мету – розкрити сутність поняття „самопрезентація” та визначити її роль в працевлаштуванні майбутнього фахівця.

Успішне працевлаштування майбутніх фахівців музичного мистецтва є важливим напрямом діяльності органів державної влади в системі соціально-економічних і організаційно-правових заходів. Державне регулювання зайнятості населення охоплює усі верстви працездатного населення, яке постійно поповнюється випускниками вищих навчальних закладів. Молодіжний сегмент – найбільш проблемна частина загальнонаціонального ринку праці.

Тому до нормативної бази навчальних планів щодо підготовки спеціалістів та магістрів включена дисципліна „Чинники успішного працевлаштування за фахом” (розпорядження Кабінету Міністрів України від 27 серпня 2010 р. № 1726 «Про підвищення рівня працевлаштування випускників навчальних закладів» та листа МОНМС України від 8 лютого 2012 р. № 1/9-89).

Успішне працевлаштування залежить від врахування в цілому системи взаємодіючих факторів, об’єктивних та суб’єктивних умов сьогодення, передумов професійного становлення молодих спеціалістів, особливостей динамічного розвитку сучасного суспільства, а також

усвідомлення необхідності самореалізації особистості у пошуках роботи. У процесі пошуку робочого місця важливими є рівень та якість отриманої освіти її відповідність професійним обов'язкам.

Таким чином, значної актуальності набувають вивчення проблем соціального характеру, які пов'язані з працевлаштуванням молоді; з'ясування передумов і чинників, що сприяють або перешкоджають працевлаштуванню фахівця, адаптації випускника ВНЗ до нового статусу – працівника; дослідження питань соціальних гарантій та необхідності підтримки молодих спеціалістів з боку держави; аналіз потреб та мотивів, що зумовлюють міграційні орієнтації.

Інтерес до самопрезентації виник не так давно, тоді коли назріла потреба наслідувати певному іміджу – бути успішним, яка передбачає лідерство у суспільстві. Це та норма, яку намагаються наслідувати.

Успіх в житті людини або невдача багато в чому залежить від того, як нас сприймають інші люди. Тому вміння самопрезентувати себе відноситься до найважливіших потреб сучасної людини. Від того як відбудеться самопрезентація при влаштуванні на роботу, залежить не тільки саме працевлаштування, але й умови подальшої роботи.

Звичною справою підбору персоналу є особиста співбесіда з пошукувачем, під час якої роботодавець вирішує, чи підходить кандидат для працевлаштування. Тому основною метою самопрезентації є створення позитивного враження про себе.

Презентація себе – особливо важлива частина маркетингу. І не суттєво кому себе презентувати, головне цікаво і докладно розповісти про себе і про свою діяльність щоб залишити найкраще враження.

Перед пошукувачем постає завдання сформувати у роботодавця такий образ себе, що викликає довіру і симпатію. Таким чином, в переважній більшості випадків люди намагаються показати себе в найбільш позитивному вигляді, сформувати і донести до інших свій особливий імідж. Особисте враження, що виникає в ході співбесіди не тільки впливає, а часто стає основою для позитивного рішення роботодавця.

Процес представлення себе іншим людям за допомогою соціально схвалювальних і культурно прийнятних способів поведінки визначається як *самопрезентація*. Цей процес базується на специфічних, усвідомлених людиною стратегіях, призначених для формування бажаного для неї образу в оточуючих [1, с. 407].

Термін «самопрезентація» використовується як синонім управління враженнями для позначення багаточисельних стратегій і технік, що застосовуються індивідом при створенні зовнішнього іміджу і враження про себе, які він демонструє оточуючим.

Самопрезентація це засіб формування „Я” образу. Вона є відображенням соціальних стандартів, які формуються в суспільстві. Це розмежування реального та ідеального образу, створення моделі поведінки, яка на даний момент відповідає виконуваний ролі, іміджу, соціально прийнятній моделі.

Основні дослідження самопрезентації відповідають на питання: чому люди займаються самопрезентацією, чи всім в однаковій мірі властиве прагнення до самопрезентації, які стратегії і техніки використовуються в процесі самопрезентації.

Основним напрямком самопрезентації є дослідження поведінкового рівня індивіда. Людина розглядається як об'єкт, яка ставить перед собою визначення мети, використовуючи самопрезентацію. При цьому нею рухає або мотивація досягнення цілей, або уникнення невдач. Це у двох випадках призводить людину до успіху.

Мета самопрезентації – привернути увагу спільноти до основних напрямів творчої діяльності особистості. Вона повинна бути націлена на певний спектр аудиторії, відповідно до напрямку діяльності. Тому вибираються певні інструменти та способи її проведення.

Основним стрижнем успішної самопрезентації є ідея, велике бажання досягти особистісної реалізації у майбутній професійній діяльності.

Під час підготовки самопрезентації проявляються індивідуальні риси майбутнього фахівця музичного мистецтва, особисті якості, його професійна самосвідомість, студент певною мірою розкрити причини своєї поведінки, духовні цінності, ставлення до соціальних явищ як сформована особистість, що має власну позицію.

На думку І.С. Кона самосвідомість є частиною структури особистості, а її формування – невід’ємний елемент становлення особистості. З психологічної точки зору самосвідомість – це усвідомлення людиною себе, своїх

психологічних якостей і властивостей. До структури самосвідомості відносяться: фізичний образ „Я” (знання людини про свої фізичні якості), психологічний образ „Я” (знання про свої психологічні особливості), самооцінка, рівень домагань. Самосвідомість в її вищих проявах заснована на наявності у людини особливої здатності – рефлексії [3, с. 200].

У психології самосвідомість досліджується як один з найважливіших компонентів структури особистості. Теоретичні погляди на сутність самосвідомості особистості безперервно розвивалися, розширюючи своє проблемне поле, видозмінюючись і трансформуючись відповідно до соціально-економічних і науково-технологічних перетворень у суспільстві. З часом це призвело до диференціації досліджень цього феномену. Так, з другої половини ХХ ст. психологи і педагоги звертаються до вивчення самосвідомості залежно від конкретних аспектів життєдіяльності особистості, зокрема, до дослідження професійної самосвідомості.

Е.Ф. Зеер зазначає, що професійна самосвідомість містить усвідомлення особистістю передусім тих властивостей і якостей, які потрібні для успішного виконання певної діяльності. Для різних професій ці якості будуть різними, але міра їх усвідомлення має значний вплив на вибір завдань, хід виконання діяльності, впевненість фахівця в собі [2, с. 252].

Професійна самосвідомість та професійне самовизначення студента передбачають знання індивіда про себе та свої особистісні якості з погляду відповідності їх нормам і цінностям своєї професії, вимогам до його майбутньої практичної діяльності. Рівень професійної самосвідомості студента – психологічний показник його розвитку як майбутнього фахівця. Разом з тим це й механізм, що забезпечує саморегуляцію діяльності [5].

Базуючись на усвідомленості своїх дій, ефективність самопрезентації залежить від усвідомлення їх цілей. Чим вища ступінь усвідомлення, тим краща самопрезентація. Однак, усвідомленість швидше пов’язана з упевненістю в собі та самооцінкою. Якщо у студента висока самооцінка, він впевнено презентує себе, в іншому випадку орієнтується на думку інших.

Вузькість цієї концепції в тому, що за ідеальне береться завищена самооцінка, коли для людини значимою є вона сама, тобто „Я” виступає як підтримка „з зовні”. В кожному співрозмовнику він бачить себе і це доводить його успішність [4].

Дослідження феномену самопрезентації представлено іменами Р. Аккіна і А. Шутця. Вони розглядають самопрезентацію як „поведінкову реалізацію мотивації досягнення або уникнення невдач” [5, с. 50].

На думку вчених існує два види самопрезентації:

1. Набута самопрезентація, коли людина усвідомлено вибудовує свою поведінку для вирішення поставлених нею цілей. Можливості вона бачить через адекватний вибір ролей і завдань.
2. Захисна самопрезентація, коли людиною керує мотивація уникнення невдач. Мета вибирається або дуже легка, або непромірно складна. Причина вибору в неусвідомленості мотиву.

Самопрезентація мотивує особистість до самоаналізу, виділяючи сильні сторони своєї діяльності, творчий потенціал, життєві орієнтири, а критичний аналіз дозволяє уникнути певних ризиків та формування свого образу як ідеального.

Однією з позитивних місій особистості є професійна самореалізація – успішна кар’єра, досягнення вершин майстерності й суспільне визнання. Найважливішою необхідністю самореалізації є потреба у спілкуванні, сприйнятті тебе оточуючими, у визнанні твоїх досягнень. Ці потреби є основою для створення позитивного враження про себе в суспільному житті.

У процесі підготовки самопрезентації розкриваються творчі здібності, внутрішній інтерес до певного виду музичної діяльності. Студенти долучаються до справи, якою вони зацікавлені, адже тут виявляються справжні інтереси, незалежно від обраної спеціальності. Майбутній фахівець має можливість передати власний внутрішній світ, виявити власну творчу індивідуальність, неповторність та оригінальність.

Презентація власної музичної творчості розкриває комплекс індивідуально-психологічних особливостей майбутнього вчителя музичного мистецтва, які необхідні для здійснення музично-творчої діяльності. Музичні здібності набувають особливого значення.

Завдяки використанню самопрезентації у професійній підготовці вчителів музичного мистецтва підвищується мотивація навчально-пізнавальної діяльності студентів; збагачується їхня емоційна сфера; формуються комунікативні навички та вміння; досвід ділового спілкування; відбувається систематизація та інтеграція знань, прикладна спрямованість.

Добірка матеріалів до самопрезентації допоможе майбутньому спеціалісту оцінити власні досягнення, прогрес і перспективи професійного розвитку. Її підготовка дає можливість підкреслити свої особистісні переваги порівняно з іншими претендентами.

Самопрезентація при влаштуванні на роботу включає два основних етапи: підготовка до співбесіди і самопрезентація на співбесіді.

На першому етапі підготовки самопрезентації потрібно приділити велику увагу вивченню вакантної посади (вимоги до пошукувача, посадові обов'язки, умови праці), необхідно зібрати інформацію про установу, яка її представляє, скласти резюме. Здійснюючи самоаналіз, людині, яка шукає роботу потрібно відповісти на запитання – чим я можу зацікавити роботодавця? В чому моя перевага над іншими? Тому необхідно стати не просто хорошим кандидатом на дану роботу, а найкращим.

Формування образу, привабливого для сприйняття оточуючих, турбує кожного. Імідж – це цілеспрямовано сформований образ, який здійснює емоційно психологічний вплив на аудиторію. Саме те, що ми бачимо в перший момент впливає на наше сприйняття.

При формуванні іміджу педагога реальні якості тісно переплітаються з тими, які приписує йому оточення. Імідж охоплює зовнішність, манеру одягатися, стиль спілкування, поведінки, мислення і як слушно зазначає Е. Гоффман – це мистецтво „керувати враженнями”.

Імідж учителя повинен відображати його харизматичні риси — найпривабливіші якості, які асоціюються з індивідуальністю людини і охоплюють соціально-персональні характеристики. Завдяки харизматичним якостям учитель здобуває визнання, успіх, авторитет. Практика свідчить, що нерідко інтерес аудиторії до своєї особистості педагога-початківці підтримують або екстравагантністю – незвичністю вигляду, манерами, або епатажем – незвичною формою іміджу. Для досягнення відповідного іміджу потрібно насамперед об'єктивно оцінити те, що закладено природою, визначити свої переваги і вдало використовувати їх.

Не менш важливо навчитися дивитися на себе очима інших людей, оцінювати свою харизматичність, уміти себе „подати”.

Важливим фактором успішного іміджу є поведінка. Формуючи свій образ, не потрібно забувати про невербальні засоби. За поглядом, осанкою, рухом тіла співрозмовника можна зрозуміти чи ви говорите відверто, чи обманюєте, хвилюєтеся чи вас щось дратує, готові до співпраці чи є якісь сумніви.

Будучи недосвідченими та знаходячись в пошуку себе, люди приміряють чужі образи, намагаючись поводити себе як відомі, успішні особистості, переймаючи їх манери поведінки, наслідують їм – приміряючи їх типаж. Це перші кроки до самореалізації. В дійсності, досягнення успіху можливо при формуванні власного образу.

Чужі „маски” виглядають не природно і підсвідомо відштовхують, тому важливо залишаючись самим собою правильно себе презентувати, зробивши ставку на свої кращі якості.

Отже, резюмуючи вище зазначене вважаємо, що самопрезентація є кроком до успішного працевлаштування майбутніх фахівців музичного мистецтва, вона спрямована на виявлення та

розвиток професійно-творчих компетентностей кожного майбутнього пошукувача. Підготовка самопрезентації майбутніми фахівцями музичного мистецтва дає змогу формувати особистісну і професійну позицію, аналізувати та корегувати недоліки в роботі, самовдосконалюватися, бути здатним до генерації нових ідей та творчих задумів.

Список використаних джерел

1. Бурлачук Л.Ф. Словарь справочник по психодиагностике. / Л.Ф. Бурлачук и С.М. Морозов – СПб., – 2001. 528 с.
2. Зеер Э.Ф. Психология профессий. / Э.Ф. Зеер. – Екатеринбург, 2003. – 356 с.
3. Кон И.С. Открытие „Я” / И.С. Кон. – М : Политиздат, 1978. – 367 с.
4. Корягин А.М. Самопрезентация при устройстве на работу : [учебное пособие] / А.М. Корягин, Н.Ю. Бариева, И.В. Волконская, И.В. Скоренцева. И.В. – Изд. : Академия, Серия : Профессиональная ориентация. – 2012. – 126 с.
5. Михайлова Е.В. Самопрезентация : теории, исследования, тренинг / Е. В. Михайлова. – СПб. : Речь, 2007. – 224 с.
6. Психологическое сопровождение выбора профессии : [науч.-метод. пособие] / Академия пед. и социальных наук. Московский психолого-социальный институт; под ред. Л.М. Митиной. – М. : Флинта, 1998. – 184с.

Resumé: We have defined the essence of the concept “self-presentation”, analyzed the psychological characteristics of self-presentation of future professionals of musical art, and investigated the background and factors that facilitate or hinder the successful employment of youth in the given article.

Based on the experimental study we have discovered why people are engaged in self-presentation, whether the desire for self-presentation is equally inherent for all people, and which strategies and techniques are used in the process of self-presentation.

Keywords: self-presentation, interview, CV, image, employment, labour market, creative abilities.

УДК 378.041:78

Воєвідко Л.М.

САМОСТІЙНА РОБОТА У ПРОФЕСІЙНОМУ СТАНОВЛЕННІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МИСТЕЦЬКИХ ДИСЦИПЛІН

У статті розглядається проблема пошуку оптимальних шляхів самостійної роботи студентів мистецьких спеціальностей. Окреслено основні аспекти самостійної роботи студентів вищої школи.

Ключові слова: основні підходи, пізнавальні можливості, аналіз, узагальнення, поглиблення знань, розвиток мислення, структурованість, саморозвиток, мотивація.

Сучасна реформа вищої освіти – це насамперед перехід від парадигми навчання до парадигми освіти, самоосвіти. Тому самостійна робота студента є не тільки важливою формою навчального процесу, а й має стати його основою. Основна тенденція сьогодення – стрімка зміна оточуючого світу, його глобалізація та інформатизація. Складні соціально-економічні проблеми в житті українського суспільства обумовлюють нові підходи до всіх ланок освітньої системи. В таких умовах успішною і конкурентноспроможною буде людина, здатна до постійних змін, перекваліфікації, на що вказується у освітніх документах, Державній національній програмі «Освіта» (Україна XXI), Національній доктрині розвитку освіти,